

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo
postmottak@kud.dep.no.

Deres ref • *Your ref:*

Vår ref • *Our ref:* 12/164-3

Vår dato • *Our date:* 25.06.2013

Høringsuttalelse NOU 2013:4 Kulturutredningen 2014

Ungdom & Fritid – Landsforening for fritidsklubber og ungdomshus er en medlems- og interesseorganisasjon for fritidsklubber og ungdomshus. Våre medlemmer er både brukere og ansatte i fritidsklubber og ungdomshus. Om lag 600 kommunale fritidsklubber er medlem hos oss, det tilsvarer 90 % av de kommunale fritidsklubbene. Vi representerer 2500 – 3000 ansatte og mellom 40 000 – 60 000 ungdommer mellom 10 og 18 år.

I Kulturutredningen 2014 ble Ungdom & Fritids innspill tatt på alvor, og fritidssektoren fikk en sårt etterlengtet anerkjennelse som kulturarena. På grunn av at flere av forslagene i Kulturutredningen var til dels av prinsipiell betydning, sendte vi det på intern høring blant Ungdom & Fritids medlemmer. Svarene vi mottok vil ikke gjengis i dette høringssvaret, men høringssvaret er basert på innspillene vi fikk. Vi ba blant annet om tilbakemelding om dagens kommunale organisering, og om det kunne være hensiktsmessig med en organisering innunder kultur både på kommunalt og statlig nivå. Til dette fikk vi like mange ulike svar som antall svarende. Årsaken til dette er at fritidsklubbenes status og forankring varierer fra kommune til kommune, avhengig av relasjonen mellom tjenester og fagområder, tradisjoner og samarbeidsklima i den enkelte kommune og om ressurser. Det viser seg også at oppfatningen om organisering, ikke er den samme på ledernivå som på utøvende tjenestenivå. Vårt innspill forsøker å sammenfatte de ulike tilbakemeldingene, og vi prioriterer å fremme behovene til det kommunale nivået som er nærmest ungdommene. Våre innspill gjelder først og fremst kapittel 12 og kapittel 15.

Generelle innspill til Kulturutredningen

Ungdom & Fritid vektla i sine innspill til Kulturutredningen 2014 at fritidsklubber er "den glemte kulturarenaen". Ungdom & Fritid verdsetter den anerkjennelsen fritidsklubber får som kulturarena i Kulturutredningen 2014. Vi ønsker at fritidsklubber skal være en tjeneste for all ungdom, en tjeneste som tilrettelegger og stimulerer til positive aktiviteter, blant annet kulturaktiviteter. I utredningen pekes det på at det sosialfaglige forklaringsmomentet har ført til at fritidsklubber kan sees som en stigmatiserende tjeneste, fordi tjenesten implisitt retter

seg mot ungdom med behov for oppfølging fra sosialarbeidere. Mange fritidsklubber er opptatt av ikke å tilhøre denne kategorien tjeneste og ønsker å tiltrekke seg et positivt ungdomsmiljø. De har derfor valgt å kalle seg ungdomskulturhus, kafé eller liknende framfor fritidsklubb. I Kulturutredningen 2014 gis det en god gjennomgang av dette dilemmaet, og det pekes på at nettopp det sosialfaglige aspektet forutsetter at fritidsklubben er et sted for problemungdom, og at dette fører til at ikke fritidsklubben anerkjennes som den kulturarenaen den faktisk er.

Ungdom & Fritid mener at mange fritidsklubber eksisterer innenfor en sosialfaglig tradisjon som må anerkjennes. Svaret på våre utfordringer er ikke nødvendigvis å skifte identitet slik at alle fritidsklubber og ungdomshus skal ha en kulturfaglig profil. Slik vi ser det, favner det store mangfoldet av fritidsklubber bredt, både når det gjelder type aktiviteter og grupper av brukere. Enkelte steder er det lavterskelaktiviteter eller bare sosialt samvær som er hovedaktiviteten, andre steder er det motorsport eller rene kulturaktiviteter. Brukerne er også alle typer ungdom, noen steder er det ungdom med utfordringer, andre steder er det musikkinteressert ungdom. Ungdom & Fritids medlemsmasse representerer alle mulige kombinasjoner, og vi trenger en faglig tilnærming til feltet som ivaretar dette spennet.

Utredningen vektlegger at de endringene som foreslås gjelder for fritidsklubber som er kulturhus eller har en uttalt kulturprofil. Etter vår oppfatning er dette et kunstig skille, da det er mange ulike fritidsklubber og ungdomshus som er aktivitetsbasert uten at de kun driver med kulturaktiviteter. Eksempler på dette er selvorganisert idrett, der parkour, triksing og nysirkus er noen av aktivitetene. Flere ungdomshus av mer tradisjonell karakter tilbyr miljøer for disse aktivitetene, uten at de rendyrker kun én enkeltaktivitet. Fagområdet "ungdom og fritid" er et lite, mangslungent og sårbart fagområde, og en oppsplitting i ulike fagdepartement er dermed ikke ønskelig. Vi etterlyser i stedet en ungdomsfaglig tilnærming, framfor å måtte velge mellom sosialfaglig eller kulturfaglig, forebyggende eller fremmende. Det ungdomsfaglige bør inneholde disse distinksjonene, i tillegg til en rekke andre fag - og virkeområder som demokratiopplæring, medvirkning, selvorganisert idrett med mer.

For Ungdom & Fritid er det viktig at rammevilkårene for fritidsklubbene sikres, hvilket departement som skal være ansvarlig eller den kommunale organiseringen er i så måte underordnet. Med rammevilkår mener vi overordnede retningslinjer eller lovfesting, stabil økonomi og kompetansehevingstiltak. I de kommunene der politikerne velger å satse på tilbudet til ungdom, finnes gode fritidstiltak med kompetent bemanning i fulle stillinger.

Kulturutredningen foreslår to viktige endringer for fritidsklubbsektoren:

1. Å vurdere å flytte det nasjonale fagansvaret for fritidsklubber fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) til Kulturdepartementet. Kommunene bør gjøre tilsvarende omlegginger i sin administrasjon av klubbene.
2. Å knytte ansvaret for fritidsklubber eller andre åpne møteplasser for ungdom til det kommunale samordnings- og planansvaret som foreslås innført med hjemmel i kulturloven – jf.punkt 15.2. Utvalget foreslår at det innføres forskrifter for kvalitetskrav til innhold,

organisering og bemanning av fritidsklubber, gjerne etter forslag fra fritidsklubbenes fellesorganisasjon Ungdom & Fritid.

Ungdom & Fritids kommentarer til de to konkrete forslagene:

Overføring fra Barne-, Likestillings – og Inkluderingsdepartementet (BLD) til Kulturdepartementet (KUD)

1. Dette punktet innebærer å flytte det nasjonale fagansvaret fra Barne-, Likestillings – og Inkluderingsdepartementet (BLD) til Kulturdepartementet (KUD). Gjennom BLD har fritidsklubber hatt en sosialfaglig forankring, og en overføring til KUD vil trolig styrke det kulturfaglige innholdet. Vår intensjon med å vektlegge fritidsklubbenes kulturprofil var først og fremst å synliggjøre bredden blant fritidsklubber, og skape økt politisk interesse. Gjennom et forskernettverk Ungdom & Fritid har etablert, får vi tilbakemelding om at det er uklare forventninger til fritidssektoren fra politisk hold. Etter situasjonen i mange fritidsklubber å dømme har ikke fagansvaret blitt godt nok ivaretatt i BLD, men vi har ikke noe grunnlag for å mene at å overføre dette til KUD vil bidra til å styrke fritidsklubbene. Ungdom & Fritid har et godt samarbeid med BLD, og de har lang erfaring med fritidsklubbsektoren. Samtidig er dette et lite fagområde, og det foregår ingen tung satsing på fritidstilbud til ungdom i BLD. I den interne høringen vi gjennomførte blant våre medlemmer, fordeler tilbakemeldingene seg jevnt når det gjelder hvorvidt fritidsklubbene ønsker et kulturfaglig eller et sosialfaglig ståsted. En av fritidsklubbene skrev følgende:

”Vi er litt skeptiske til at fagansvaret skal flyttast frå Barne- og likestillingsdepartementet til Kulturdepartementet på grunn av prinsipp og signaleffekt.... Når det gjeld strategiske og allierte miljø, er organisasjonar som er sterke talsmiljø for ungdomsklubbar, sterkare knytt til byråkrati og politikarar i BLD.”

Det er følgelig ikke nødvendigvis i våre medlemmers interesse at ansvaret flyttes fra BLD til KUD. Dersom dette gjøres som en ren organisasjonsendring og ikke medfører en reell bedring av ivaretakelsen av fagansvaret, er det ikke tilstrekkelig for å styrke sektoren.

Det vi imidlertid etterlyser, er en sterkere satsing på det ungdomsfaglige, som inkluderer både kultur og sosial (og ungdomspolitik, selvorganisert idrett og andre relevante fagområder). En sterkere satsing innebærer økt samarbeid mellom flere departement, og en samordning og helhetstenkning når det gjelder ungdomspolitik.

Hvordan kommunene organiserer fritidsklubber, må etter Ungdom & Fritids oppfatning være opp til den enkelte kommune og være i tråd med organisasjonsmodellen som brukes i kommunen. I noen kommuner er det kulturenheten som har best kompetanse på ungdomsarbeid, andre steder kan fritidsklubber være tjent med å være organisert under oppvekst. Imidlertid ønsker vi en organisering som signaliserer at ungdom holder på med positive aktiviteter og er en ressurs for sitt lokalsamfunn, ikke at fritidsklubber er organisert eksempelvis sammen med særtiltak for å håndtere kriminalitet eller rus.

Statlige retningslinjer hjemlet i Kulturloven

2. Det neste punktet omhandler statlige retningslinjer. Ungdom & Fritid har lenge arbeidet for lovfesting av fritidsklubber. Dersom ikke ungdom sikres tilgang til et offentlig fritidstilbud gjennom en lov, er statlige retningslinjer et godt alternativ. Et forslag om å utarbeide retningslinjer vil derfor være det største løftet på lang tid i denne sektoren. Det er ikke nødvendigvis kulturloven som bør være hjemmelen, men en lov som også ivaretar det sosiale arbeidet som foregår i fritidsklubbene. I den interne høringen blant Ungdom & Fritids medlemmer, sier 9 av 10 at de ønsker en form for retningslinjer, og mener dette vil styrke deres arbeid. Ettersom fritidsklubber kan være både sosial – eller kulturfaglig forankret, foreslår Ungdom & Fritid å opprette en egen ungdomslov eller forankre retningslinjene i annet lovverk som favner bredere enn kulturloven. Samtidig er det av stor betydning at retningslinjene ikke er begrensende for fritidsklubbenes drift, og at de kan romme de ulike utformingene som finnes.

Øvrige kommentarer

Ungdom & Fritid er svært glade for den grundige behandlingen fritidsklubber har fått i Kulturutredningen. Når den kulturelle grunnmuren beskrives i utredningen, blir fritidsklubber gjennomgående trukket fram sammen med de andre tjenestene bibliotek og kirke. Derfor stiller vi oss undrende til hvorfor de to hovedanbefalingene ikke er med i sluttanbefalingene.

Utvalget mener at grunnstøtten til barne- og ungdomsorganisasjonene bør flyttes til Kulturdepartementet (s. 203). Det gis ingen god begrunnelse for dette, og Ungdom & Fritid stiller seg uforstående til dette. Slik vi ser det er det etablert en forvaltningspraksis som gir god forutsigbarhet for barne – og ungdomsorganisasjonene per i dag. At grunnstøtten beholdes slik den er i dag gjør det også enklere å følge den økonomiske utviklingen over tid, noe som er av betydning for små organisasjoner. Det fremstår faglig relevant at Barne-, likestillings og - inkluderingsdepartementet forvalter grunnstøtten til barne- og ungdomsorganisasjonene.

Vennlig hilsen,

Pål Isdahl Solberg

Generalsekretær

Ungdom & Fritid

- Landsforening for fritidsklubber og ungdomshus